

novus

BİLGİ NOTU 2016/009

Tarhiyat Öncesi Uzlaşmaya Başvurur musunuz?

Vergi Usul Kanunu'nun Ek 1-12'inci maddelerinde düzenlenen uzlaşmanın vergi hukukumuzdaki anlamı, vergi alacaklısı olan İdare ile borçlusu olan vergi mükellefi veya ceza muhatabının aralarında doğmuş ya da doğacak uyumsuzluğu, karşılıklı ödümlerle gidermeleri konusunda anlaşmalarıdır. Ülkemizde her yıl 125.000'in üzerinde uzlaşma yapılmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nda uzlaşmanın tarhiyattan önce ("Tarhiyat Öncesi Uzlaşma") veya sonra ("Tarhiyat Sonrası Uzlaşma") yapılmasına göre iki uzlaşma yöntemi benimsenmiştir. Tarhiyat sonrası uzlaşma, vergi/ceza ihbarnamesi mükellefe tebliğ edildikten sonra gidilebilecek yoldur. Tarhiyat öncesi uzlaşmaya vergi incelemesinin bitmesinden sonra vergi/ceza tarhiyatı yapılana kadar başvurulabilir. Daha eski olanı ve daha yoğun kullanılanı, tarhiyat sonrası uzlaşmadır. Tarhiyat öncesi uzlaşma 1986 yılından beri mümkündür. Tarhiyat öncesi veya tarhiyat sonrası uzlaşmadan sadece bir tanesi tercih edilebilir ve uzlaşmanın herhangi birinde sağlanması durumunda dava yoluna gidilemez.

Tarhiyat öncesi uzlaşmaya başvurmanın mükellefler açısından avantaj yaratabilecek bazı özellikleri vardır. Bu özellikleri tarhiyat sonrası uzlaşma ile karşılaştırmalı olarak irdelemeye çalışalım.

Vergi incelemesine dayanan usulsüzlük cezalarının kapsamda olması

Tarhiyat sonrası uzlaşma kapsamına ikmalen, re'sen ve idarece tarh edilen vergiler ile bunlara ilişkin olarak kesilen vergi ziyayı cezaları girer. Genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları tarhiyat sonrası uzlaşma kapsamında değildir.

Tarhiyat öncesi uzlaşma kapsamına vergi incelemeleri sonucunda bulunan matrah ve matrah farkları üzerine salınacak vergi, resim ve harçlar ile bunlara ilişkin olarak kesilecek vergi ziyayı cezası, genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları girer. Vergi incelenmesine dayanmayan vergi ve cezalar için tarhiyat öncesi uzlaşmaya başvurulamaz.

Görüleceği üzere vergi incelemesine dayanan genel ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma imkânı sadece tarhiyat öncesi uzlaşmaya tanınmıştır.

Uzlaşma komisyonunun teşekkülü ve teknik konuları tartışma imkânı

novus

Uzlaşma görüşmesi yetkili uzlaşma komisyonu ile mükellef arasında gerçekleşir.

Tarhiyat sonrası uzlaşmada, komisyon uzlaşmanın yapılacağı yerde vergi dairesi başkanlığı bulunup bulunmamasına ve tarhiyatın tutarına göre teşkil olmaktadır. Buna göre uzlaşma komisyonları; vergi dairesi uzlaşma komisyonu, defterdarlık uzlaşma komisyonu, vergi dairesi başkanlığı uzlaşma komisyonu, vergi daireleri koordinasyon uzlaşma komisyonu ve merkezi uzlaşma komisyonu olmak üzere beş grupta sınıflandırılır.

Tarhiyat öncesi uzlaşma görüşmeleri, vergi incelemesini yapan denetim elemanlarından oluşturulan uzlaşma komisyonu ile mükellefler arasında gerçekleşir. Uzlaşma komisyonunda incelemeyi yapan inceleme elemanı görev alamaz.

Tarhiyat sonrası uzlaşmada komisyon idari görevdeki memurlardan teşkil olurken; tarhiyat öncesi uzlaşmada komisyon vergi inceleme elemanlarından oluşmaktadır. Vergi tarhiyatına dayanak raporu hazırlayan vergi inceleme elemanı ile daha yakın iletişimde bulunan ve teknik tartışmalara daha hevesli inceleme elemanlarından oluşan bir komisyon ile uzlaşmaya girilmesi daha sağlıklı bir uzlaşma zemini için faydalı olabilmektedir. Ancak kimi zaman vergi inceleme elemanlarının hali hazırda ifa ettikleri görevden edindikleri alışkanlıklar ile daha muhafazakâr oldukları da görülmektedir. Diğer taraftan tarhiyat öncesi uzlaşma görüşmesi daha erken olacağından mükelleflerin uzlaşma tezlerini hazırlamak için daha az vakte sahip olacakları da bir gerçektir. Karar verirken tüm bu unsurların durumun niteliğine göre birlikte değerlendirilmesi doğru olacaktır.

İhtilafın daha önce çözülmesi ve bu yolla daha az gecikme faizine maruz kalınması

Tarhiyat sonrası uzlaşmada uzlaşma sağlanırsa, düzenlenen tutanağın bir nüshası mükellefe derhal verilir ve bu an itibariyle ödenecek vergi ve ceza tebliğ edilmiş ve tahakkuk etmiş sayılır. Bu tarihten itibaren bir ay içinde ödeme yapılır. Uzlaşılan vergi üzerinden ayrıca normal vade tarihinden uzlaşma tutanağının imza tarihine kadar gecikme faizi hesaplanır.

Tarhiyat öncesi uzlaşmada uzlaşma sağlanır ise, düzenlenen tutanağın bir nüshası mükellefe derhal verilir ve bu an itibariyle ödenecek vergi ve ceza tebliğ edilmiş sayılır. Tutanağın bir nüshası da üç gün içinde rapor ile birlikte vergi dairesine gönderilir. Bu nüsha tahakkuk fişi yerine geçer. Tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeme yapılır. Uzlaşılan vergi üzerinden ayrıca normal vade tarihinden uzlaşma tutanağının imza tarihine kadar gecikme faizi hesaplanır.

Hem tarhiyat öncesi hem tarhiyat sonrası uzlaşmada gecikme faizi hesaplanmaktadır. Bununla beraber, tarhiyat öncesi uzlaşmada uzlaşma tutanağı tarhiyat sonrası uzlaşmaya göre daha erken imzalanacağından daha az

novus

gecikme faizi hesaplanacağı açıktır. Mevcut durumda aylık gecikme faizinin %1,4 olduğu düşünülürken vergi tarhiyatının büyüklüğüne göre gecikme faizi farkı önemli rakamlara ulaşabilir.

Vergi İnceleme raporunun incelemek için daha önce talep edilebilmesi

Tarhiyat öncesi uzlaşmanın sağlanamaması halinde vergi inceleme raporu vergi dairesine gönderilir ve mükellef adına düzenlenen ihbarname ile vergi veya cezalar tarh edilir. Mükellef tarh edilen vergi ve cezalar için tarhiyat sonrası uzlaşma talebinde bulunamaz. Bu durumda ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde dava açma veya cezalarda indirim hakkından faydalanılabilir. Tarhiyat sonrası uzlaşmada olduğu gibi uzlaşmanın vaki olmadığı durumda uzlaşma komisyonunun son teklifi tutanağa yazılır. Mükellefin dava açma süresinin sonuna kadar son teklifi kabul ettiğini yazı ile bildirerek uzlaşmadan yararlanabilir.

Diğer taraftan Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliğinin 12'inci maddesinin 3'üncü bendinde kimi zaman gözden kaçan önemli bir düzenleme yer almaktadır. Bu bentte "*Tarhiyat öncesi uzlaşma talebinde bulunan mükellef, tayin edilen uzlaşma gününden önce yazılı olarak vergi inceleme raporunu düzenleyene veya komisyona sekreteryaya hizmeti veren birime bu talebinden vazgeçtiğini bildirebilir. Bu durumda mükellef uzlaşma istememiş gibi işlem tesis edilir.*" denilmektedir.

Anılan düzenleme ile mükellefler herhangi bir hak kaybına uğramaksızın veya ilave maliyete katlanmaksızın raporların daha erken kendilerine ibraz edilmesi ve bu yolla raporları daha uzun süre inceleme ve tezlerini hazırlama imkânına sahip olmaktadır. Tarhiyat öncesi uzlaşma başvuruları birçok zaman vergi inceleme raporunun tebliğ edilmesini hızlandırmak ve vergi/ceza tarhiyatını geciktirmek için yapılır hale gelmiştir. Tabii bu gecikmeler esnasında gecikme faizinin işlediği de unutulmamalıdır.

Yer verilen konuda ilave bilgi gerektiğinde bizimle temasa geçmenizi rica ederiz.